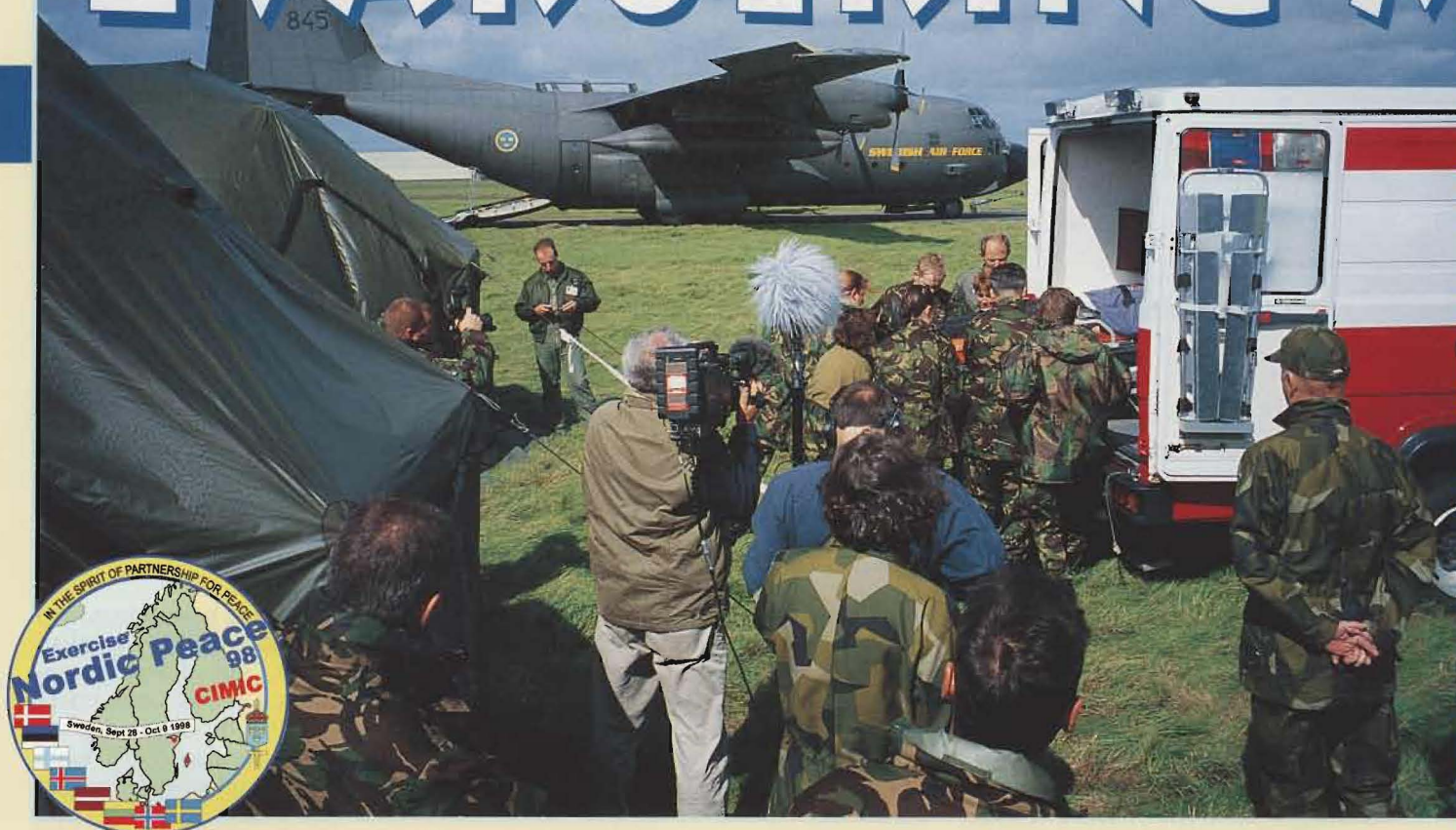

EVAKUERING M

Övningen Nordic Peace -98 genomfördes i höstas inom ramen för Partnerskap för fred. Flygvapnet deltog bland annat med transportflygresurser och sjukvårdspersonal. Ett viktigt inslag i övningen var flygtransporter av skadade till sjukhus. Bland deltagarna fanns Gunnar Hörding, till vardags flottilljäkare vid F 7 i Såtenäs, som här ger sin syn på övningen.

eller ambulans från förbandsplatser till F 7 Casualty Staging Unit (CSU) på Visby flygplats. Därefter skulle de flygas till Skavsta flygplats i Nyköping för att där tas emot av landstingets katastrofteam och transporteras vidare till sjukhus.

En så här omfattande katastrof- och räddningsövning, genomförd i samarbete med andra länder, med en stor multinationell stab och med civil och militär samverkan, har aldrig tidigare skådats i Sverige.

PFF-övningen Nordic Peace -98 genomfördes under tolv dygn på Gotland runt månadsskiftet mellan september och oktober. Totalt deltog åtta nationer med personal och materiel. Unikt för övningen var att även ickemilitära organisationer deltog, exempelvis Svenska freds- och skiljedomsföreningen.

I det scenario som skapats för Nordic Peace hade Gotland bytt namn till Betaland, ett land som var uppdelat i en nord- en sydsida. I Betaland rådde ett bosnienliknande tillstånd med en allvarlig etnisk konflikt. Fredliga länder sände på FN-uppdrag militära styrkor för att skapa ordning så att organisationer som FN, Röda Korset och Räddningsverket kunde arbeta humanitärt och politiskt.

I Betaland fanns ingen sjukvård för de utsända trupperna, utan sjuka eller skadade soldater måste evakueras till grannlandet med flyg. Evakueringen var flygvapnets ansvar.

Medicinskt scenario

Genom ett par års deltagande i transportflygövningar inom PFF har vi på F 7 fått lära oss om transport av skadade och sjuka i flygplan, på NATO-språk kallat Aeromedical Evacuation (AE).

Med Nordic Peace -98 togs ett rejält kliv framåt. Här gällde inte bara transportflyg, utan också helikoptrar, förband från armé och marin, civila organisationer och en stor gemensam stab.

I det oroliga Betaland skulle de flesta militära enheterna drabbas av olika skador. Dessutom ingick en katastrofövning; en utlöst bilbomb på en marknadsplats gav 50-tal skadade. Räddningen skulle ske i samverkan mellan militära enheter och Visbys katastroforganisation.

Evakueringsplanen var att skadade soldater skulle hämtas med helikopter

Evakueringsresurser

De helikoptrar som användes för flygning av skadade från förbandsplatserna till CSU var två svenska HKP 4, en svensk och en norsk HKP 11/Bell 412, samt en litauisk Mi-8. För flygtransporterna mellan Visby och fastlandet utnyttjades två transportflygplan. Det ena en litauisk An-24 Curl, det andra en svensk TP 84 Hercules. Det sistnämnda var utrustat med sjukvårdscontainrar som specialdesignats för att kunna rullas in Hercules-planets rymliga lastrum. Containers av detta slag finns normalt inte i Sverige. De som nu användes tillhör det danska flygvapnet och fanns tillgängliga eftersom Danmark deltog i övningen.

ED FLYG

Text & foto: Flottiljläkare Gunnar Hörding, F 7

Nordic Peace -98

Uppgiften för personalen vid CSU var att ta emot skadade, förbereda dem för flygtransport samt att mottagningsgrupperna på Skavsta blev förberedda på de inkommande skadefallen.

I aktion

Under övningen transporterade helikoptrarna varje dag 15 - 20 "skadade" soldater till CSU.

På katastrofdagen fick vi vänta länge innan helikoptrarna kom med de drabbade offren. Men de anlände till sist och transporterades vidare till Skavsta. Planenligt togs de där om hand av katastrofteam från landstinget.

Många "svårt skadade" kom till CSU samtidigt och det blev därför stundtals bråttom. Men personalen, bestående av svensk frivilligpersonal, litauiska doktorer och estniska soldater, slet med bårarna och gjorde ett bra jobb.

Bedömning av skadorna gjordes på engelska, eftersom de samarbetande läkarna och sjuksköterskorna kom från Sverige, Danmark och Litauen.

Genom att flygplanen med dess personal och utrustning kom från olika länder kunde flygtransporterna genomföras under ganska realistiska förhållanden.

Erfarenheter

Känslan efter övningen var, att flygvapnet och CSU-personalen gjort ett bra jobb utifrån de förutsättningar som fanns. Uppgiften hade aldrig tidigare prövats i Sverige och personalen fick genom övningen en hel del nyttiga erfarenheter. En är att Aeromedical Evacuation inte fungerar bra utan bra samband och snabba beslutsvägar. En annan erfarenhet är att obekvämt och krånglig bårhantering är tidskrävande. Konsekvensen blev att "patienterna" blev utan vård under alltför långa stunder.

Sambandsfunktionerna mellan CSU och de mottagande katastroflagen måste vara förstklassiga. Det är av stort värde för läkarlagen att de har korrekt information om vilka skador de anländande patienterna har. Under Nordic Peace tog det ibland lite väl lång tid mellan

På plats inne i en dansk sjukvårdscontainer lastad i en TP 84 Hercules.

Urlastning från litauisk helikopter av typ Mi-8.

skadetillfälle och den kirurgiska behandlingen.

Det medicinska samarbetet mellan personal från olika länder upplevdes som mycket givande. Vi som hade ansvaret för evakueringsflygningarna kan känna att nu vet vi vad AE handlar om. Även om vi i Sverige ännu inte har personal eller utrustning för uppgiften.

Även i fredstid

Det bosnienliknande scenariot i Nordic Peace -98 påvisade möjligheten av ett stort skadeutfall, där en väl organiserad evakuering med flyg kan vara nödvän-

dig. En katastrof med ett stort antal skadade kan inträffa i Sverige även i fredstid, och då kan den lokala sjukvårdens behandlingsresurser snabbt överskridas. Ett exempel på detta var den tragiska branden i en festlokal i Göteborg i slutet av oktober. Nödvändiga fördelningstransporter, även med flyg, kan behöva ske genom militärt stöd till landstingen.

Den första delen av en evakuering av skadade måste ibland ske fältmässigt. Men så snart man är i säkerhet bör militära transporter i fredstid kunna erbjuda samma medicinska kvalitet som motsvarande civila sjuktransporter. Möjligheten att överleva ökar med en tidig insats av kvalificerad vård. ■